

Adatok a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-Magyarországi peremvidék gyomflórájának ismeretéhez I.

PINKE Gyula¹ – SCHMIDT Dávid¹ – SCHMIDMAJER Ádám¹ – KIRÁLY Gergely² – UGHY Péter³

(1) Nyugat-Magyarországi Egyetem, MÉK Növénytan Tanszék, H-9201 Mosonmagyaróvár, Vár 2.

(2) Nyugat-Magyarországi Egyetem, EMK Növénytan Tanszék, H-9400 Sopron, Ady E. u. 5.

(3) Vas Megyei Növény- és Talajvédelmi Szolgálat, H-9762 Tanakajd, Ambrózy sétány 2.

Bevezetés

A jelen közleményben a Kisalföld gyomflóráját bemutató dolgozat (PINKE – PÁL 2001) folytatásaként a Dunántúli-középhegység és a Nyugat-Magyarországi peremvidék szántóterületeiről, az elmúlt három évben gyűjtött florisztikai adatokat adjuk közre. Elsősorban az extenzív gáborvetések, tarlók és parlagos területek ritka, szórványos és a szántóföldeken visszaszorult fajainak (PINKE 1955, 1999a) előfordulásait ismertetjük, SOÓ (1964-1980) sorszámainak sorrendjében. A fajok nevezéktana is SOÓ (1980) munkáját követi, a jelenleg érvényes taxonneveket (PRISZTER 1998, SIMON 2000) eltérés esetén zárójelben tüntetjük fel. Néhány más szerző környékbeli, korábbi florisztikai megfigyelésére, valamint a ritkább fajok hazai, aktuális előfordulásaira, kiegészítésként szögletes zárójelben utalunk. Az adatok NIKLFELD (1971) nyomán a CEU rendszerű hálótérkép (vö. KIRÁLY – HORVÁTH 2000) alapján kerültek kódolásra.

A dolgozatban használt földrajzi nevek rövidítései (MAROSI – SOMOGYI 1990 nyomán) a következők: **Ba**: Bakonyvidék; **Vv**: Vértes-Velencei-hegyvidék; **Du**: Dunazug-hegyvidék; **Sv**: Sopron-Vasi-síkság (Vas-Soproni-síkság); **Ke**: Kemeneshát; **Al**: Alpokalja; **Za**: Zalai-dombvidék.

A florisztikai adatok felsorolásánál a szerzők nevének külön-külön ismertetésétől eltekintünk. Csupán összefoglalva közöljük a jelen munkában résztvevők névsorát. (A nevek mögött zárójelben találhatóak azon tájegységek rövidítései, amelyek vizsgálatába bekapcsolódtak és az, hogy az összesen 49 terepnapból hány alkalommal vettek részt.) BAKOS István (Ba: 2); BALOGH Lajos (Al: 1); CZUMPF Attila (Du: 1); CSOMAI Géza (Ba: 1); DANCZA István (Ba: 1); DOMOKOS Katalin (Vv, Du: 4); DOMOKOS Zsolt (Vv, Du: 4); HORVÁTH Adrienn (Vv, Du: 3); KIRÁLY Angéla (Al: 2); KIRÁLY Gergely (Ba, Al: 5); MONECKE Csaba (Ke, Za: 2); NÉMETH Cecília (Ke: 1); PINKE Gyula (Ba, Vv, Du, Sv, Ke, Al, Za: 49); SCHMIDMAJER Ádám (Ba, Vv, Du, Sv, Ke: 10); SCHMIDT Dávid (Ba, Vv, Du, Sv, Ke, Al: 14); TÓTH Krisztina (Ba: 2); ZAJÁCZ Péter (Ba: 5); UGHY Péter (Sv, Ke: 7); WERNER Ervin (Ba, Ke, Al: 10). Az ily módon lezajlott közös terepbejárásainkon gyűjtött adatokat még kiegészítjük KIRÁLY Gergely elsősorban Sopron környéki önálló megfigyeléseivel is.

Eredmények

P. 7. *Equisetum telmateia* EHRH. **Al**: Ólmod (a falu előtt a Ribnyák patak és a műút közti szántón, tömegesen) 8565/4c. [UJVÁROSI (1973) szerint a faj a nedves rétek és a láprétek kultúrába vételével káros szántóföldi gyomként is felléphet.]

9. *Nigella arvensis* L. **Ba**: Taliándörögd (Nyilas) 9071/2a, Öcs (Öcsi-hegy környéke) 9071/2b, Pula (Nácsi-hegy) 9071/2b, Balatonszőlős (Csíte-hegy /Site erdő/ keleti lejtője) 9072/2d, Pécsely-Balatonszőlős (Vekenye és a Gál-hegy környéki szántók) 9072/2d, Pécsely (a Meggy-hegy nyugati lejtője és Klárapusztá közti földek) 9072/4b, Pécsely (Szép-magas) 9072/4a, Köveskál (Nyúlszalasztó) 9171/2a, Köveskál és Balatonhenye között (a szőlőhegy alján) 9171/2a, Tótvázsony (Koldus-telek) 8972/4c, Ajka (Nagy-Pörös-dűlő) 8971/1b, Döbrönte (a vár nyugati része alatt található parcellákon) 8771/3b, Várpalota (a Tési út menti parcellák, Józán-szőlő) 8774/4d, Bakonykúti (Páskumi-dűlő) 8775/3a, Iszkaszentgyörgy 8775/4b, Écs (-nyugat) 8472/1c, Gic (Új-majori-dűlő) 8572/3b; **Du**: Tatabánya (Irtás-hegy alja, a tarjáni út mentén) 8476/2c, Pilisvörösvár (Öreg-földek) 8379/3b; **Al**: Harka (Aczat-földek) 8365/4a, Fertőrákos (Kuruc-föld) 8265/4d, Fertőrákos (Alsó-Kuruc-hegy) 8265/4d. [PILLITZ (1910): Veszprémmegye: "megyeszerte gyakori"; RÉDL (1942): Bakony-hegység: "gyakori"; FRANK (1870): Tata; FEICHTINGER (1899): "Vetések közt, agyagos útféleken."; MATUS (1992): Dunaalmás; SZOLLÁT (1980): Gerecse; PENKSZA (1955a): Gerecse; BAUER (2001): Pilis; JEANPLONG (1983): Ják, Nárai, Bucsu].

34. *Myosurus minimus* L. **Ke**: Nagymizdó (Általi-dűlő és a katafai út környéke) 9065/2b, Egervölgy és

1752. *Muscari comosum* (L.) MILL. **Ba:** Vászoly (Pécsely felé, a szőlőhegy környéke) 9072/4a, Györszemere és Tényő között 8471/2c; **Du:** Kesztlőc (Homoki-szőlők) 8278/4c; **Ke:** Nagymákfa (-kelet, a műút menti parcellákon) 8966/3b; **Za:** Milejszeg (Rózsásszeg) 9266/1b.
1962. *Bromus arvensis* L. **Al:** Sopronkőhida 8265/4c.
1963. *Bromus racemosus* L. **Al:** Harka (a vasútállomás mellett) 8365/4a
1964. *Bromus commutatus* SCHRAD. **Ba:** Balatonszőlős (Csite-hegy /Site erdő/ keleti lejtője) 9072/2d, Pécsely (a Meggy-hegy nyugati lejtője és Klárapusztá közti földek) 9072/4b, Öskü (-északnyugat, a falu szélén a dombok közé beekelődő parcellákon) 8874/1d, Gyulafirátót (-nyugat: Bolgárföld) 8873/4a, Györszemere és Tényő között 8471/2c; **Vv:** Kincsesbánya (Felsőkincses) 8775/2c; **Du:** Csobánka (Lipár) 8379/4b; **Al:** Fertőrákos (Kereszthegy) 8365/2b, a Fertőmelléki-dombsoron gyakori 8265/4 és 8365/2.
1967. *Bromus japonicus* THUNB. **Al:** Sopron (Nagytómalom) 8265/4c.
1991. *Vulpia myuros* (L.) C.C. GMEL. **Ba:** Hegyesd (Irtás-domb és az országút közötti parcellák) 9071/3c, Pusztamiske (Legelő-földek) 8970/4a; **Ke:** Egervölgy és Szemenye között (a Kétérköze felső része és az országút közötti parcellákon) 8867/3d és 8867/4c, Alsóújlak 8967/1a. **Al:** Fertőrákos (Házhegy) 8265/2d, Sopronkőhida 8265/4c, Sopron (Muck, Várhely) 8365/1c, Sopron (Tövis-süveg) 8365/3b, Sopron (Bika-rét, Nagyzuhatag) 8364/2d – erdei vágásokon, útszéleken.
2051. *Aira caryophylla* L. **Ke:** Egervölgy és Szemenye között (a Kétérköze felső része és az országút közötti parcellákon) 8867/3d és 8867/4c, parlagon és szántószegélyben; **Al:** Fertőrákos (Piuszpuszta) (8265/2c). [BORBÁS (1887): Vasvármegye: "helyenként bőven és seregesen."; MÁRTON (1893): Vasvármegye; JEANPLONG (1972a): Sárvár környéke, JEANPLONG (1972b): Csöngye, Várkesző; KÁRPÁTI (1949): Soproni-hg.].
2059. *Ventenata dubia* COSS. **Ke:** Egervölgy és Szemenye között (a Kétérköze felső része és az országút közötti parcellákon) 8867/3d és 8867/4c, kalászos vetések széleiben, nagy egyedszámban. [JEANPLONG (1958): Iván, Csapod; JEANPLONG (1965): Iván; POLGÁR (1941): Sokoró; PENKSZA – SALAMON (1997): Rakacai-völgymedence; PENKSZA – MALATINSZKY (2001): Putnoki-dombság].
2110. *Eragrostis megastachya* (KOELER) LINK. (*E. cilianensis* (ALL.) F.C. HUBBARD). **Vv:** Újbarok 8577/1b.
2117. *Tragus racemosus* DESF. **Ba:** Lesenceistvánd (Órény környéke) 9170/1a.
2120. *Panicum capillare* L. **Za:** Karmacs (a Keszthely-Zalaszántó elágazásnál) 9169/3a.

Köszönetnyilvánítás

A dolgozat az OTKA F038119 sz. szerződés támogatásával készült.

Köszönetünket fejezzük ki CZUMPF Attilának, Gerecsei Tájvédelmi Körzetvezetőnek az ingyenes kutatószállítás biztosításáért. Köszönet illeti BALOGH Lajost, BOTTA-DUKÁT Zoltánt és DANCZA Istvánt néhány irodalmi forrás felkutatásáért.

Summary

Data to the weed flora in North-western Hungary

GY. PINKE – D. SCHMIDT – Á. SCHMIDMAJER – G. KIRÁLY – P. UGHY

This paper shows the distribution of rare (e.g. *Adonis flammea*, *Althaea hirsuta*, *Androsace maxima*, *Bombacillaena erecta*, *Bupleurum rotundifolium*, *Herniaria hirsuta*, *Legousia speculum-veneris*, *Lycopsis arvensis*, *Montia fontana*, *Turgenia latifolia*, *Vaccaria pyramidata*, *Ventenata dubia*, *Veronica agrestis*), sporadic (e.g. *Aphanes arvensis*, *Papaver argemone*, *Melandrium noctiflorum*) and retreating (e.g. *Ranunculus arvensis*, *Caucalis platycarpus*, *Agrostemma githago*) arable weeds on extensive fields in North-western Hungary between 2000 and 2002 by using CEU mapping system.

Irodalom

- ADLER, W. – OSWALD, K. – FISCHER, R. (1994): Exkursionsflora von Österreich. – Ulmer, Stuttgart, 1180 pp.
- BARINA Z. (2001): Néhány növényfaj elterjedése a Gerecse-hegységben és környékén. – *Kitaibelia* 6 (1): 133–148.
- BAUER N. – MÉSZÁROS A. – SIMON P. (2000): Adatok a Balaton-felvidék flórájának ismeretéhez II. – *Kitaibelia* 5 (2): 351–356.
- BAUER N. (2001): Vascular flora of the Hill Strázsahegy and its vicinity (Pilis Mts, Hungary) – *Studia bot. Hung.* 32: 125–163.
- BORBÁS V. (1887): Vasvármegye növényföldrajza és flórája. – Vas megyei Gazdasági Egyesület, Szombathely, 395 pp.
- BÖLÖNI J. – KIRÁLY G. – SZMORAD F. – TÍMÁR G. (1997): Új adatok az Északi-Bakony flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* 2(1): 13–19.

- részének flórájához: A dunaalmási Vöröskő és Kőpíte. – LIMES Kom.-Esz. Megy. Tud. Szem. 92 (2): 41–45.
- MATUS G. (1993): Néhány új florisztikai adat a Gerecséből. – Botanikai Közlemények 80 (1): 41–45.
- ✗MATUS G. – BARINA Z. (1998): Néhány újabb adat a Gerecse és környéke flórájához. – Kitaibelia 3 (2): 281–286.
- MÁRTON J. (1893): Újabb adatok Vasvármegye flórájához. – Természettudományi Füzetek 16: 34–39.
- ✗MÉSZÁROS A. (1997): Adatok Várpalota környékének flórájához. – Kitaibelia 2: 51–55.
- MÉSZÁROS A. – SIMON P. (2002): Adatok a Déli-Bakony flórájához II. – Kitaibelia 7 (2): 183–186.
- MOLNÁR V. A. – PFEIFFER N. (2000): Adatok hazai Nanocyperion-fajok ismeretéhez III. *Montia fontana* subsp. *minor* (Gmelin 1805) Schübl. Et Mart. 1834. – Kitaibelia 5 (1): 37–46.
- MOLNÁR Cs. (2001): Új adatok a Mátra déli és keleti részének növényvilágából I. – Kitaibelia 6 (2): 347–361.
- ✗MOLNÁR Cs. (2002): Új adatok a Mátra déli és keleti részének növényvilágából II. – Kitaibelia 7 (2): 169–182.
- NAGY J. (2000): Gyomflorisztikai adatok a Börzsöny-hegységből. – Kitaibelia 5 (1): 201–204.
- NIKLFIELD, H. (1971): Bericht über die Kartierung der Flora Mitteleuropas. – Taxon 20 (4): 545–571.
- PÁL R. (2002a): Az *Androsace maxima* L. előfordulása a Mecseki flórájás területén. – In: S.-ALBERT É. (szerk.): Magyar botanikai kutatások az ezredfordulón. Pécs, pp.: 275–282.
- PÁL R. (2002b): Gyomflorisztikai ritkaságok a Mecseki flórájás területéről. – Kitaibelia 7 (2): 225–230.
- PENKSZA K. (1955a): Flora of the Őr-hegy (Gerecse Mts, Hungary). – Studia Bot. Hung. 26: 37–48.
- PENKSZA K. (1955b): Flora of the Fehér-Szirt and its surroundings near Keszthely, Hungary. – Studia Bot. Hung. 26: 49–63.
- PENKSZA K. – SALAMON G. (1997): Adatok a Cserehát, a Bódva-völgy és a Rakacai-völgy medence flórájához II. – Kitaibelia 2 (2): 231–232.
- PENKSZA K. – MALATINSZKY Á. (2001): Adatok a Putnoki-dombság edényes flórájához. – Kitaibelia 6 (1): 149–155.
- PILLITZ B. (1910): Veszprém vármegye növényzete. Második közlemény. – A Veszprémi Vármegyei Múzeum Kiadványai (Veszprém) 4: 65–167.
- PINKE Gy. (1955): Kísérlet a botanikai szempontból értékes gyomnövényeink összeírására. – Acta Agronomica Óváriensis 37 (2): 153–175.
- PINKE Gy. (1999a): Veszélyeztetett szegetalis gyomnövények és fenntartásuk lehetőségei európai tapasztalatok alapján. – Kitaibelia 4 (1): 95–110.
- PINKE Gy. (1999b): A *Legousia speculum-veneris* (L.) Chaix és az *Anthoxanthum aristatum* Boiss. a Kis-Alföldön. – Kitaibelia 4 (2): 279–285.
- PINKE Gy. – PÁL R. (2001): Adatok a Kisalföld gyomflórájának ismeretéhez. – Kitaibelia 6 (2): 381–400.
- PINKE Gy. (2003): A parlagi madársóska (*Oxalis dillenii* Jacq.) előfordulása Nyugat-Magyarországon. – 49. Növényvédelmi Tudományos Napok, Budapest, Összefoglaló: 148.
- POLGÁR S. (1941): Győrmege flórája. – Botanikai Közlemények 38: 201–352.
- PRISZTER Sz. (1998): Növényneveink. A magyar és a tudományos növénynevek szótára. – Mezőgazda Kiadó, Budapest: 547 pp.
- RÉDL R. (1942): A Bakonyhegység és környékének flórája. (Magyar flóraművek 5.) – Ed. Ord. Schol. Piarum, Egyházmegyei Könyvnyomda, Veszprém 159 pp.
- SMKOVICS L. (1874): Adatok Magyarhon edényes növényeihez. – Matematikai és Természettudományi Közlemények 11: 157–211.
- SIMON T. (2000): A magyarországi edényes flóra határozója. Harasztok – Virágos növények. – Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp.: 976 pp.
- SOMLYAY L. (2000a): Adatok a Dunazug-hegység, a Tornai-karszt és környéke flórájához. – Kitaibelia 5 (1): 47–52.
- SOMLYAY L. (2000b): Adatok a Villányi-hegység és környéke flórájához, különös tekintettel a gyomokra. – Dunántúli Dolg. Term. Tud. Sorozat 10: 79–88.
- SOMLYAY L. – LŐKÖS L. (2000): A *Polycarpon tetraphyllum* L. Magyarországon, és további adatok Budapest gyomflórájához. – Kitaibelia 5 (2): 305–306.
- SOÓ R. (1964–1980): A magyar flóra és vegetáció rendszertani és növényföldrajzi kézikönyve I–VI. – Akadémiai Kiadó, Budapest.
- SZALAI M. (1949): Adatok Halimba környékének flórájához. – Botanikai Közlemények 47: 117.
- SZODFRIDT I. (1959): Új adatok a Keszthelyi-hegység és a Dél-Bakony flórájához. – Botanikai Közlemények 48: 75–76.
- SZODFRIDT I. – TALLÓS P. (1965): Újabb adatok a Dunántúli flórájához. Botanikai Közlemények 52: 23–28.
- SZOLLÁT Gy. (1980): Data to the flora and vegetation of the Gerecse Mountains I. – Studia Bot. Hung. 14: 83–105.
- TALLÓS P. (1956): Érdekes és újabb florisztikai adatok a Bakonyból és Magyarország egyéb tájairól. – Botanikai Közlemények 46: 313–314.
- TALLÓS P. (1959): Növényföldrajzi és florisztikai adatok a Dunántúlról. – Botanikai Közlemények